

УДК 930.2:(477)+[(438)+(439)+(437.1/2.)+(437.6)]“19”

А. Л. Кавунник

ПРИНЦИПИ ІНІЦІАТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ “СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО” В КОНТЕКСТІ ВЗАЄМОДІЇ З КРАЇНАМИ-ПАРТНЕРАМИ

Стаття присвячена дослідженню принципів ініціативи ЄС “Східне партнерство” для країн-партнерів східного напрямку, зокрема й України, з використанням відповідних нормативно-законодавчих документів (Угоди, Резолюції, Комюніке, Проекти, Рекомендації, “Index СхП”). Хронологічно представлено форми зовнішньої діяльності їх реалізації, а саме проведення Самітів, дипломатичні контакти, спільні консультації, офіційні та ділові зустрічі представників країн-партнерів з речниками інституцій ЄС. У статті стверджено про формування принципів ініціативи “Східне партнерство” на основі норм первинного права ЄС. Схарактеризовано визначення принципів “СхП” в контексті міжнародних контактів з її країнами-учасницями у 2008-2013 роках.

Ключові слова: Європейський Союз, Україна, Європейська політика сусідства, ініціатива “Східне партнерство”.

Політика співробітництва Європейського Союзу зі східними та південними країнами-партнерами, на зламі ХХ-ХХІ століть, становить один із пріоритетних напрямів збереження балансу інтересів на основі економічних, політичних, соціальних й культурних взаємовідносин. У такому контексті пошук нових ефективних механізмів для наближення східних країн-партнерів до стандартів Європейського Союзу (далі - ЄС) зумовив появу ініціативи “Східне партнерство”, розроблену Польщею та Швецією й затверджену в травні 2009 р. на Саміті у Празі. Новаторство “Східного партнерства” є незаперечним, оскільки стає зразком нового формату відносин ЄС з країнами Східної Європи, зокрема, Україною впродовж 2008-2013 рр.. це потребує відтворення її багатоманітності й водночас цілісності для об'єктивної репрезентації даної ініціативи на європейському просторі.

Актуальність даної теми пов'язана з дієвістю принципів ініціативи “Східне партнерство”, їх практичною реалізацією. Як наголошується у висновках Ради ЄС: „новий підхід базуватиметься на взаємній відповідальності та спільній відданості загальним цінностям свободи, демократії, дотримання прав людини, фундаментальних свобод та верховенства права” [1]. Партнерство між ЄС та кожною з країн-учасниць ініціативи “Східне партнерство” (далі – “СхП”) відображатиме їхні потреби, цілі та можливості реформ, що сприятиме політичній асоціації, поступовій економічній інтеграції у внутрішній ринок ЄС.

Об'єктом статті виступають принципи ініціативи ЄС “СхП” в системі загальноєвропейських прав. Це принципи рівності й солідарності, права та свободи спільноти в правовій державі, дотримання традицій західноєвропейської дипломатії, її гнучкий - динамічний чи статичний – характер. Вони стали складовою принципів “СхП” у впровадженні зовнішньої політики Європейської політики сусідства (далі - ЄПС) та спрямовані на сучасному етапі для визнання й здійснення спільної політики забезпечення високого рівня співробітництва у сферах міжнародних відносин для захисту національної та міжнародної безпеки, основоположних інтересів та цінностей країн ЄС.

Метою статті є визначення принципів “СхП” в контексті міжнародних контактів з її країнами-учасницями.

Протягом 2009-2013 років з даної проблематики в українській та зарубіжній історіографії було напрацьовано значний масив монографій, дисертацій, розвідок та статей. Поміж них є праці, присвячені міжрегіональним аспектам (Н. Буглай, М. Янків), формам стратегічного партнерства у форматі Україна-ЄС (О. Дергачов, І. Тодоров). Доступними для дослідження є нормативно-правові джерела: Угоди, Програми, матеріали експертного обговорення “Східного партнерства” Громадською радою Комітету з питань співробітництва Україна-ЄС, Форуму громадянського суспільства, матеріали міжнародних науково-теоретичних семінарів, конференцій, нормативно-документальної цих документів. Їх систематизація та класифікація, аналіз Програм з євроінтеграції сприятимуть пізнанню шляхів співпраці, особіно, України з ЄС у 2008-2013 роках.

У ході аналізу офіційної документації ініціативи “СхП” визначено конкретні стимули двосторонньої взаємодії в контексті згоди між ЄС і країнами-партнерами шляхом створення “Угоди про асоціацію”, Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (далі - ПВЗВТ), лібералізації візового режиму та спеціальної програми для посилення адміністративного становища країн-партнерів [2]. Їх значимість особливо важлива у взаєминах ЄС з Україною на шляху нашої держави до євроінтеграції на засадах західноєвропейських дипломатичних традицій, міжнародної юриспруденції, форм геополітичного співіснування, вироблених демократичними країнами впродовж століть.

Принципи ініціативи “Східне партнерство”, сформовані у 2008-2013 рр., та мають спорідненість з базовими правами ЄС - загальними та функціонально-процесуальними. Тому поняття “принципи ініціативи Східне партнерство” (далі принципи “СхП”) – це сумарне вираження концептуально-базових принципів права ЄС в контексті ініціативи “СхП”.

Так, першочерговими при визначенні поняття принципи “СхП” стали норми первинного права ЄС, як-от, стаття 21 Договору про ЄС, стаття 23 Договору про функціонування ЄС щодо безпосереднього проведення зовнішньополітичної діяльності на міжнародній арені (консолідована версія договорів). Це загальні принципи права, загальні принципи європейського права, принципи міжнародного права [3]. Виконання міжнародних

зобов'язань, мирне вирішення спорів, що становлять складову принципу міжнародного права, також вплинули на формування принципів "СхП".

Про відображення в принципах "СхП" базових юридичних положень ЄС, зокрема, принципу верховенства права, а отже, й дотримання правової визначеності, пропорційності, добросовісності і розумності, зазначає С. Погребняк [4].

На значимості базових принципів ЄС, як-от солідарність, субсидіарність, політична асоціація та економічна інтеграція для формування принципів "СхП", фокусують увагу науковці О. Гріненко та Т. Анакіна [5, с.57; 6, с.383]. Принципи "СхП" досліджено й охарактеризовано, зокрема, в працях Ю. Алексеєва, В. Мартинюка, А. Ермолаєва, О. Шаповалової.

Важливим фактором практичної реалізації принципів "СхП" для асоційованих країн стала "Комунікація" – комплекс документів з пропозиціями щодо розвитку ініціативи "СхП". Він був підготовлений 3 грудня 2008 р. ЄК до Саміту ЄС, на якому вже 11 грудня були погоджені вміщені в "Комунікації" принципи "СхП" і нові пропозиції з перспективою співробітництва. Експертами визначено також, що на відміну від всіх інших політичних аспектів розширення ЄС ініціатива "СхП" має диверсифікований характер, що дає можливість враховувати ситуацію в кожній країні та її вибір формату відносин із ЄС, що обумовлює інтенсивність взаємовідносин сторін.

На основі наявних документальних джерел інституцій ЄС, досліджень науковців визначимо наступні принципи "СхП": принцип солідарності; принцип субсидіарності; принцип умовності та диференціації; принцип "більше за більше"; принцип спільної власності; політичної асоціації та економічної інтеграції.

В контексті значимості ініціативи ЄС "СхП" для реалізації взаємин Україна-ЄС доцільним є аналіз кожного з зазначених "принципів СхП".

Як відомо, в системі прав ЄС принципи солідарності та субсидіарності є фундаментальними, адже спрямовані на досягнення єдності усіх членів суспільства чи його частин. Так, основи принципу субсидіарності закладено 17 червня 1997 р. в Амстердамському договорі. Він також згадується у статті 5 Лісабонської угоди та є наріжним для розуміння функціонування ЄС [7, с.18]. З історії поняття "субсидіарність" відомо, що з анналів Римо-католицької церкви, в їх першій соціальній енциклопедії „*Rerum Novarum*” в 1891р. записано, що будь-які об'єднання повинні надавати допомогу („*subsidium*”) іншим об'єднанням, тобто підтримувати та розвивати їх [8]. Даний принцип сприяє паритетності та суверенітету суб'єктів, а також продуктивному розподілу повноважень між ними. Важливість субсидіарності полягає в тому, що її функціональність діє як згори вниз, так і знизу вгору. Тобто, кожна одиниця, згідно з ним, є уповноваженою зробити свій вагомий внесок. Таким чином, принцип субсидіарності, на протидію централізації та повсюдній присутності держави в житті суспільства, виступає важливим джерелом свободи й ініціативи.

В результаті аналітичного огляду вище вказаних "Комунікацій" слід виокремити принцип умовності та диференціації ("conditionality" and "differentiation"). Його функція полягає в диференційованому підході як стимулу для досягнення вищих ступенів повної і всебічної інтеграції в ЄС кожної країни-партнера впродовж усього періоду дії ініціативи "СхП". Цей принцип унеможливує вимагання певних шаблонів щодо суспільно-економічних дій країн-учасниць ініціативи "СхП". Надання принципу умовності та диференціації залежатиме від успішності просування в цих країнах внутрішніх реформ у ході відносин з ЄС на шляху до європейської інтеграції.

Принцип умовності та диференціації є важливою рушійною силою для кожної країни-партнера. В його основі відсутність обмежень щодо контактів у двосторонньому форматі з країнами ЄС за умови успішності просування внутрішніх реформ у країні. За висловом Яцека Саріуш-Вольського, голови Комісії у закордонних справах Європейського Парламенту, "до кожної країни будемо ставитися відповідно до її досягнень та можливостей, а їх поступ залежатиме від попередніх здобутків" [9, с.22]. Передбачається, що зазначений принцип врахує різницю між країнами "СхП" в економічному й політичному розвитку кожної, а також їхні амбіції щодо рівня інтеграції в ЄС.

Крізь призму "принципу умовності та диференціації" висвітлюється результативність проведених країною реформ щодо реєстрації загальноприйнятих стандартів. Водночас, кожна країна може оцінюватись окремо, що особливо сприятливо для України, яка досягла найбільшого рівня співробітництва та інтеграції з ЄС. Як стверджує дослідник Ю. Алексеєв, принцип "диференціації" ЄС з кожною з країн-партнерів розвиватиметься у співвідношенні з національно-стратегічними можливостями кожної країни [2].

Свідченням економічної реалізації принципу "диференціації" є діяльність країн-учасниць ініціативи "СхП", Азербайджану, Білорусі, Вірменії, Грузії, Молдови, України. Так, відносини з Азербайджаном, який володіє великими енергетичними ресурсами (запаси нафти та газу), мають важливе геополітичне значення для ЄС через доступ до каспійських і центрально-азійських енергетичних носіїв. Тому пріоритетом для цієї країни є розвиток економічного співробітництва з ЄС, особливо у сфері енергетики. Втім, Азербайджан навіть у перспективі не ставить своєю ціллю приєднання до ЄС [9, с.19]. Для Білорусі "СхП" є можливістю, найголовніше, залучити європейських інвесторів для розвитку білоруської економіки [10]. На отримання інвестицій і фінансової допомоги з боку ЄС розраховує Вірменія, яка, перш за все, зацікавлена у вирішенні проблеми Нагірного Карабаху для стабілізації ситуації в регіоні. В контексті прагнення Грузії інтегруватися з ЄС у всіх сферах, керівництво держави в ряду пріоритетів визначає питання вирішення внутрішніх політичних проблем в Південній Осетії і Абхазії, збереження територіальної цілісності, стабілізації ситуації в країні і в регіоні, підтримання ролі країни як принципового транзитера енергоносіїв із регіону Каспію і Центральної Азії до Європи. Про подальше поглиблення торговельно-економічних відносин з ЄС офіційно

оголошує Молдова, зацікавлена в розвитку та поглиблення співробітництва, уповільнення яких зумовлюється внутрішньополітичною нестабільністю в країні [9, с.19].

Прикладом дотримання положень принципу умовності та диференціації стали офіційні двосторонні урядові контакти України з ЄС. Втім, аналіз досліджень науковців, О. Шаповалової, свідчить про наявність певних протиріч щодо реалізації даного принципу відомого Україні у 2005-2013 роках умов. "Політика ЄС щодо України розвивалась поступово від обмеженої співпраці до залучення нормативної конвергенції" [11, с.277]. Науковці К. Трубачева і П. Калиниченко зазначають, що комплекс легальних документів інституцій ЄС з Україною, в яких закріплені не лише ключові питання співпраці, методи їх виконання, а й інші положення, вважаються достатньо розробленими [12]. Так, підтвердженням цьому слугують слова Всеволода Ченцова, директора Департаменту ЄС при Міністерстві закордонних справ України - "коли починалось "СхП", Україна вже мала основні напрями співпраці з ЄС, а саме: "Угода про асоціацію", "секторальне співробітництво", "візовий режим" [13]. Втім, фінансування виглядає не надто привабливим для України. На відміну від Молдови, Грузії, Вірменії та Азербайджану, наша держава отримає порівняно скромні кошти лише на здійснення пілотних програмних проектів, а не на розбудову інфраструктури міст і регіонів. Причиною цього європейські посадовці називають відсутність належного законодавства та насамперед відсутність в Україні закону про державні закупівлі [14, с.69].

На думку О. Шаповалової, "принцип умовності та диференціації" є доволі однозначним і механічним. Його застосування в українському випадку зіткнулося з низкою концептуальних і практичних перешкод. Перша з них постала на початковій стадії його запровадження у форматі Україна-ЄС, коли принцип умовності щодо України не застосовувався до 2005 р., враховуючи, що ЄС не мав особливих стимулів, які він міг би надати Україні. На практиці ця перспектива не викликала великого ентузіазму в українських урядовців. Вони розглядали перехід до умовності головним чином як переговорний інструмент.

Разом з тим навіть при наявності певних форм співпраці України з ЄС це характеризується розривом між широким колом транспонованих норм і невеликими можливостями організаційного включення до структур ЄС. Воно засноване на більш опосередкованих організаційних каналах, представлених паралельними багатосторонніми інституційними механізмами на регіональному рівні.

У 2010 р. були підписані Протокол до "Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Євросоюзом" й Рамкова угода між Україною і ЄС про загальні принципи участі України в програмах Співтовариства", які становлять єдиний механізм, що надає Україні змогу брати участь у діяльності органів ЄС. Однак, практична участь у цих програмах потребує попередніх переговорів у кожному окремому випадку. Інша суперечлива особливість принципу умовності у відносинах Україна – ЄС походить від браку автоматизму у процесі переходу до нових форм відносин, визначених як стимули. Запровадження кожного нового етапу в цьому процесі відбувається на основі політичного рішення ЄС. Ця обставина пояснює низьку ефективність "принципу умовності" у відносинах Україна – ЄС набагато краще, ніж недостатня чіткість стимулів. Такої ж думки дотримуються вчені Національного інституту стратегічних досліджень, як-от: "ЄС намагається задіяти додатковий стимул змагання серед країн-учасниць "СхП" у процесі здійснення необхідного реформування. Водночас "негативна умовність" і можливість скорочення допомоги та зменшення політичної підтримки може стати небезпечним наслідком маргіналізації "СхП", у послабленні зв'язків між ЄС і державами-партнерами" [14, с.73].

Отже, впродовж реалізації в означений період "принципу умовності та диференціації" відображено об'єктивні та суб'єктивні причини розвитку цього процесу. Так, на засіданні Комітету закордонних справ Європейського Парламенту (далі - ЄП), яке відбулося 20 березня 2013 р. у Брюсселі, Ш. Фюле репрезентував результати ЄПС протягом п'яти років існування ініціатив "СхП". З його слів, перш за все, було зазначено, що країни-учасниці політики сусідства все таки потребують часу для процесу консолідованих дій. Відносини з ЄС з кожним із своїх партнерів є унікальними. Ми всі повинні диференціювати наші політичні дії відповідності з різними подіями, амбіціями і потребами наших партнерів, реалізуючи питання Угоди про асоціацію, положень ПВЗВТ. Керуючись принципом умовності та диференціації Ш. Філе зупинився на досягненнях кожної з країн-учасниць ініціативи "СхП".

Формуванню наступного принципу "СхП" "більше за більше" слугувала резолюція ЄП "Європейської політики сусідства", ухвалена на законодавчому рівні від 8 квітня 2011 р. Її головне завдання полягало у перегляді ефективності реформ в країнах-учасницях ЄПС. Так, через відсутність забезпечення прав людини у східних країнах Європи: ексцеси на виборах в Білорусі (2010 р.), під час "Арабської весни" в Північній Африці (2010р.). Європейський Парламент закликав Раду ЄС посилити дотримання демократичних прав й сформувати механізми, що полегшать процедуру призупинення угод з країнами, які припускаються порушень. У резолюції було запропоновано схему, "за амбіціями та зобов'язаннями слідуватиме втілення їх у життя, й за реальним прогресом реформ — конкретні кроки в напрямку європейської перспективи". В інституціях ЄС визначили принцип "більше реформ – більше коштів та гарантування підтримки з боку ЄС". Зі слів Ш. Фюле "у результаті перегляду ми й надалі матимемо одну політику сусідства для обох напрямків – Сходу та Півдня із диференційованим підходом та індивідуальною програмою для кожного з наших партнерів". Європейська політика сусідства продовжуватиме залучати всіх партнерів, враховуючи їх зовнішньополітичну мету. Деякі прагнуть рухатися в напрямку до вступу в ЄС, інші хотіли б скористатися лише перевагами ЄПС. Переглянуту стратегію ЄП "Більше реформ – більше грошової підтримки" європейські парламентарі щодо країн-учасниць "СхП", сформували принцип "більше – за більше/менше за менше" ("more for more"/"less for less").

Сутність принципу "СхП" "більше за більше" означає, чим більше реформ і дотримання демократії у країнах-партнерах, тим дієвішою буде допомога ЄС та перспективи інтеграції для тих, хто цього бажає.

Важливим є факт, що цей принцип поширюється і на відносини ЄС із сусідами як на Півдні, так і на Сході [15, с.5]. Власний погляд щодо нововведення висловив Міністр закордонних справ Польщі Радек Сікорський: "Реформована ЄПС повинна винагороджувати реальний прогрес. Ми хочемо допомогати (за принципом) "більше – за більше". Чим швидше йдуть реформи та чим більше відкритості щодо європейських процесів у зазначених державах, – тим швидше ЄС повинен реагувати". Він зауважив, що попри головування з червня 2011 р. Польщі в ЄС, методи євроінтеграції, які використовувалися при підготовці до членства Чехії, Польщі, Словенії та інших – більше не відповідають вимогам часу. За його словами, замість "великого пряника", тобто обіцянки членства, якої Європа не може дати східним сусідам, слід розробити систему "менших пряників" – заохочень, які будуть підштовхувати ці держави до впровадження реформ.

Рекомендації Європейської Комісії (далі - ЄК) були оприлюднені в Брюсселі 25 травня 2011 р. у Комунікації "Нова відповідь сусідству, що змінюється" [15, с.73]. У документі наголошувалося, що в центрі уваги будуть реформаторські успіхи тієї чи іншої країни при визначенні обсягів фінансування на період з 2014 року. Відповідно, ЄС розглядатиме можливість перегляду чи навіть зменшення фінансування країн, де реформи не відбулися [16, с.14].

Для подальшої реалізації принципу "більше за більше" міністри закордонних справ доручили ЄК та Високому представнику ЄС Кетрін Ештон виробити відповідні механізми та інструменти, завдяки яким можна буде ефективно реалізувати переглянуту Європейську політику сусідства. Зокрема, додатково Рада ЄС проанонсувала виділення на реалізацію ЄПС додаткових €1 млрд. 242 млн. на бюджетний період з 2011–2013 років. Вони доповнять уже наявні €5,7 млрд. [15, с.14].

Депутати ЄП у резолюції від 26 серпня звернулися до Ш. Фюле з проханням щодо регулярного інформування про прогрес у країнах-партнерах "СхП" в реалізації оновленої ЄПС. Оскільки в депутатів ЄС були сумніви щодо доцільності "диференційованого підходу", то було озвучено їх пропозицію щодо суворого застосування принципу "більше за більше" і "менше за менше". Прикладом став "Index" "Східного партнерства" (далі - "Покажчик" "СхП"). Це комплекс узагальнених рекомендацій, навіть інструменту щодо керування процесом реформ [17, с.12]. Призначення "Покажчик" СхП полягало також у функції моніторингу громадського суспільства, наданні допомоги установам ЄС в застосуванні принципу "більше за більше" / "менше за менше" [18, с.3]. Було визначено три тести-характеристики для компаративного аналізу "Покажчик": встановлення основних стандартів оцінювання "дотримання демократії"; забезпечення крос-секторального компоненту в країнах-учасницях "СхП" через оцінку проблемних показників; оприлюднення висновків незалежних експертів країн-партнерів ЄС в щорічних звітах "Покажчика" "СхП".

Так, з 2011 по 2014 рр. "Покажчик" щорічно опубліковує інформацію від ЄС та урядів країн-учасниць "СхП", використовуючи принцип СхП "більше за більше" за складовими критеріями:

- зв'язок між політичним, економічним та соціальним зростанням країн-учасниць "СхП" та ЄС;
- гармонізація (адаптація) законодавства та інституцій забезпечення країн-учасниць "СхП" щодо законодавства та норм ЄС;
- виконання управління структурами в країн-учасниць "СхП" до цілей європейської інтеграції [18, с.4].

Як відомо, депутати ЄП закликали країни-учасниці ініціативи "СхП" до здійснення "децентралізації", запропонувавши своє бачення у співробітництві ЄС з національними урядами. Експерти при цьому також вважали, що зміст національних програм менш бюрократичний та більш ефективний, ніж дії ЄС. Євродепутати наголосили й на теоретичних й практичних розбіжностях в діях країн-учасниць "СхП" щодо залучення громадянського сектору в партнерські відносини, більшому використанню його можливостей у багатосторонньому вимірі ініціативи.

За результатами Саміту з ініціативи "СхП", який відбувся у Варшаві 29-30 вересня 2011 р., найбільшу увагу було приділено питанням фінансування, розподілу коштів відповідно до принципу "більше за більше", який означає готовність ЄС надавати більш інтенсивну допомогу в обмін на здійснення внутрішніх реформ у сфері демократії, прав людини, верховенства права й реалізації принципу спільної підзвітності, що потребує законодавчу адаптацію країн-учасниць до законодавства ЄС [19].

Одне з головних завдань принципу "більше за більше" – це визначення необхідних реформ на основі Проекту резолюції ЄК про стан виконання країною-учасницею "СхП". Даний Проект пропонував лаконічні та критичні оцінки конкретної ситуації в країнах-учасницях "СхП". Для прикладу, у кожній з країн було охарактеризовано реальні факти, як-от: у Вірменії ЄС визнає прогрес країни в плані виконання вимог Угоди про асоціацію, але зазначає, що залишаються недоліки у сфері демократії. В Азербайджані було відзначено коливання щодо питання Угоди про асоціацію та ПВЗВТ разом із порушеннями прав людини. У Грузії було визнано суттєвий прогрес у модернізації країни та виконання вимог Угоди про асоціацію, та, разом з тим, відзначено серйозний регрес у дотриманні демократичних стандартів та застосування вибіркового правосуддя щодо провідних політичних опонентів.

У Проекті резолюції ЄК було наголошено й про неприйнятну ситуацію в Білорусі щодо демократії, прав людини, політв'язнів, відсутності прогресу в дотриманні цінностей і стандартів ЄС. Разом з тим, позитивну оцінку було надано політичній рішучості влади, що сприяло досягненню прогресу в Молдові щодо виконання вимог Угоди про асоціацію. У Проекті резолюції міститься об'єктивна оцінка щодо України: "Засвідчуємо факт, що в Україні не були виконані вимоги Угоди про асоціацію, як це передбачено у висновках від 10 грудня 2012 р. та резолюції від 13 грудня 2012 р ЄП. Україна не в змозі реформувати свою виборчу й судову системи, й продовжує застосовувати вибіркове правосуддя" [20].

В ході реалізації ініціативи "СхП" діє "принцип спільної власності", який полягає у становленні взаємних прав та обов'язків ЄС і країн-партнерів, що позитивно впливає на поглиблення взаємодії сторін. Зі змісту Угоди про Асоціацію для України це посилення політичної асоціації з всіма питаннями міжнародного миру і

безпеки забезпечення безпосередньої участі України у політиках, агенціях і програмах ЄС. Спільність дій полягатиме з метою забезпечення інтересів національної безпеки України [6, с.56].

До ініціативи "СхП" інституції ЄС мають право застосовувати дію "м'якого права" при цьому дозволяється швидка зміна напрямів діяльності, чи рішень. Право ЄС приймає акти "м'якого права" ("softlaw" англ.) [21, с.109]. Як відомо, акти "м'якого права" не мають законодавчої сили, оскільки рішення ЄС представляють собою конкретні положення й носять не правовий, а політичний характер. В основі "м'якого права" вміщені основоположні принципи ЄС. Вони складають невід'ємну частину політико-правової основи реалізованої політики сусідства. Принципи представляють собою визначену програму зовнішньої політики, що встановлюють загальний курс у міжнародних справах ЄС, як в цілому ЄС, так і кожної країни окремо [21, с.141].

На початку березня 2015 року ЄК оголосила про спільні консультації щодо перегляду Європейської політики сусідства.

Так, вже у квітня 2015 р. Урядовий офіс з питань європейської інтеграції провів громадські обговорення адресовані не лише інституціям ЄС, але й урядам України та країн-членів ЄС, незалежним експертам країн-партнерів ЄС для вироблення спільних підходів. Так, до принципів "більше за більше" та диференціація ЄПС мають запропонувати асоційованим з ЄС країнам – Україні, Молдові та Грузії – подальші практичні інструменти та дорожню карту інтеграції, експертно та фінансово підтримуючи їхні програми реформ, що базуються на Угодах про асоціацію. У принципі "спільної власності та відповідальності" важливо наголосити увагу на послідовність реалізації критерії "СхП" не лише з урядами, але й з громадськими суспільствами країн-партнерів. При перегляді принципів "СхП" звернено було увага на гнучкість виконання політик у короткостроковій перспективі членства.

Таким чином, принципи "СхП" ініціативи ЄС в контексті міжнародних контактів з країнами-партнерами впливають на розвиток політичної асоціації, міждержавних відносин, дипломатичних контактів, поступової економічної інтеграції країн-партнерів у внутрішній ринок ЄС.

Представлені принципи "СхП", зокрема, солідарність; субсидіарність; умовності та диференціації; „більше за більше”; спільна власність та взаємна відповідальність; політична асоціація та економічна інтеграція становлять невід'ємну частину взаємовідносин в рамках міжнародних контактів ЄС з вказаними країнами. Дотримання ними даних принципів є фундаментальною основою суспільно-політичної, міжнародно-правової та соціально-економічної стабільності ЄС.

Впровадженню принципів "СхП" сприяли такі зовнішні чинники міжнародно-політичної діяльності як: проведення Самітів, дипломатичні контакти, спільні консультації, офіційні та ділові зустрічі представників країн-партнерів з речниками інституцій ЄС. Важливими внутрішніми чинниками законодавчого змісту стали Угоди, Резолюції, Комюніке, Проекти, Рекомендації, "Index СхП", впроваджені у 2008-2013 роках.

Джерела та література

1. Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Eastern Partnership: A Roadmap to the autumn 2013 Summit. Brussels, 15.5.2012. JOIN(2012) 13 final [Електронний ресурс] / European Union External Action. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/eastern/index_en.htm.
2. Алексеев Ю. Н. Украина и европейский глобализм (1989-2009) Монография / Алексеев Ю. Н. К.: КСУ. – 2010. – 416 с.
3. Аракелян М.Р. Курс лекцій по праву Європейського Союзу / М.Р. Аракелян, Н.Д. Василенко. – Одеса – 2011. – 61 с.
4. Погребняк, С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія / Погребняк С. П.; Право, – 2008. – Харків. – 240 с.
5. Грінченко, О. О. Міжнародно-правове регулювання зовнішніх зносин Європейського Союзу: нормативний аспект / Грінченко О. О.; [Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин]. – К. : Фенікс, 2011. – 447 с.
6. Анакіна Т. М. ЄС і Україна: Особливості взаємовідносин на сучасному етапі / Т.М. Анакіна // "Наукові доповіді". Харків. : Оберіг, 2012. – вип.1. – 76 с.
7. Consolidated version of the treaty on European Union [Електронний ресурс] <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:115:0013:0045:EN:PDF>.
8. Кияк М. "Імплементація європейських принципів солідарності та субсидіарності у вітчизняному інформаційному просторі", квітня 2009 [Електронний ресурс] (<http://old.niss.gov.ua/downloaded> 24. 11. 2014).
9. Східне партнерство Європейського Союзу: додаткові можливості для інтеграції України / [І. Ф. Газізуллін, М. М. Гончар, О. В. Коломієць та інші]: за ред. В. М. Мартинюка; Український незалежний центр політичних досліджень. – К.: [Агенство "Україна"], 2009. – 84 с.
10. Ляхович А. Панорама "Східного партнерства" / А. Ляхович // Центр політичної едукції. – 2009. – травень. – 4 с.
11. Трансформаційні процеси у країнах Вишеградської групи та Україні: порівняльний аналіз [Текст] / [В. Білчик та ін.]; за ред. проф. Г. М. Перепелиці; Foreign policy research inst. - К. : Стило, 2013. – 301 с.
12. Калиниченко П. А. Европейский Союз на постсоветском пространстве / П. Калиниченко, К. Трубачёва. – М.: Рос-НОУ, – 2012. – 208 с.
13. "Ризький саміт "Східного партнерства": очікування України" Ресурс доступ - <http://iwp.org.ua/ukr/public/1488.html>. від 28 квітня 2015 р.
14. Європейський проект та Україна [Текст] : монографія / [Єрмолаєв А. В. та ін.] ; Нац. ін-т стратег. дослідж. - К. : НІСД, 2012. – 186 с. : рис., табл. - Бібліогр.: с. 141-148.
15. Joint Communication to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Eastern Partnership: A Roadmap to the autumn 2013 Summit. Brussels, 15.5.2012. JOIN(2012) 13 final [Електронний ресурс] / European Union External Action. – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/eastern/index_en.htm.
16. Нові підходи Європейської політики сусідства // Євробюлетень, – липень, – №7, - 2011 – с. 14.
17. European Integration Index 2014 for Eastern Partnership Countries. Eastern Partnership Civil Society Forum. – February. - 2015. – 110 p.
18. European integration Index 2011 for Eastern partnership countries. Eastern Partnership Civil Society Forum. – November. - 2011. - 36 p.

19. Joint Declaration of the Eastern Partnership Summit, Warsaw, 29-30 September 2011. Ресурс доступу - <http://www.consilium.europa.eu/Newsroom>.
20. MEPs slate EU's 'more for more' approach to neighbourhood countries. - Ресурс доступу - <http://www.euractiv.com/section/europe-s-east/news/meps-slate-eu-s-more-for-more-approach-to-neighbourhood-countries/> - від 3 вересня 2013 р.
21. Посельський В. Європейський союз: інституційні основи європейської інтеграції [Текст] / Посельський В. – К. : Смолоскип, 2002. – 168 с.: табл. - (Лауреати "Смолоскипа"). - Бібліогр.: с. 165-166.

Kavunnyk A. L. The principles of the eu initiative "Eastern partnership" in the context of interaction with the partner countries.

This article covers the subject of the EU initiative "Eastern partnership" for partner countries in East, and Ukraine, using the corresponding normative-legal (Agreements, Resolutions, Communiqués, Drafts, Recommendations, "Index EaP"). Chronologically the presented forms of external activities for their implementation, in particular the summit, diplomatic contacts, joint consultations, formal and business meetings of representatives of partner countries with representatives of EU institutions The article stated about the formation of the principles of the initiative "Eastern partnership" on the basis of norms of primary EU law. Author determined the principles of EAP in the context of international contacts in 2008-2013.

Key words: European Union, Ukraine, European Neighbourhood Policy, the initiative "Eastern Partnership".

Кавунник А. Л. Принципы инициативы европейского союза "Восточное партнерство" в контексте взаимодействия со странами-партнерами

Статья посвящена исследованию принципов инициативы ЕС "Восточное партнерство" для стран-партнеров восточного направления, в том числе и Украины, с использованием соответствующих нормативно-законодательных документов (Соглашения, Резолюции, Коммюнике, Проекты, Рекомендации, "Index Вп"). Хронологически представлены формы внешней деятельности их реализации, а именно проведение Саммитов, дипломатические контакты, совместные консультации, официальные и деловые встречи представителей стран-партнеров с представителями институтов ЕС. В статье утверждалось о формировании принципов инициативы "Восточное партнерство" на основе норм первичного права ЕС. Описано определение принципов "В партнерство" в контексте международных контактов с ее странами-участницами в 2008-2013 годах.

Ключевые слова: Европейский Союз, Украина, Европейская политика соседства, инициатива "Восточное Партнерство".